

SAKSBEHANDLER
Ivar Nesse-Aarrestad
Yngvild Solberg Greiner

INNVALGSTELEFON

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
14/00242-45

DERES REF.

DERES DATO

ARK. F - Fartøy
Blücher

VÅR DATO
22.04.2016

Frogn kommune
Postboks 10
1441 DRØBAK

Forslag til vedtak om permanent fredning av restene etter krysseren Blücher, jf. lov om kulturminner §§ 15 og 19 jf. § 22. Frogn kommune Akershus.

Riksantikvaren viser til vårt vedtak om midlertidig fredning og samtidig utsendte varsel om oppstart av permanent frednings sak av 18.12.2014, og fatter med dette vedtak om fredning av restene etter krysseren Blücher:

VEDTAK:

Med hjemmel i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (Kulturminneloven) § 15 og § 19 jf. 22 vedtar Riksantikvaren å frede restene etter krysseren Blücher som skipsskrog, tilbehør, last og annet som har vært om bord eller deler av slike, synlige eller liggende i bunnmassene under, i eller ved vrakområdet. Omkomne og deres eiendeler og personlige utstyr som omfattes av gravferdsloven § 1 tredje ledd, omfattes ikke av fredningsvedtaket.

Omfanget av fredningen § 15

Fredningsforslaget omfatter skipsskroget etter krysseren Blücher, tilbehør, last og annet som har vært om bord eller deler av slike, synlige eller liggende i bunnmassene under, i eller ved vrakområdet. Omfanget av fredningen er avmerket på kartet nedenfor.

Følgende omfattes av fredningen:

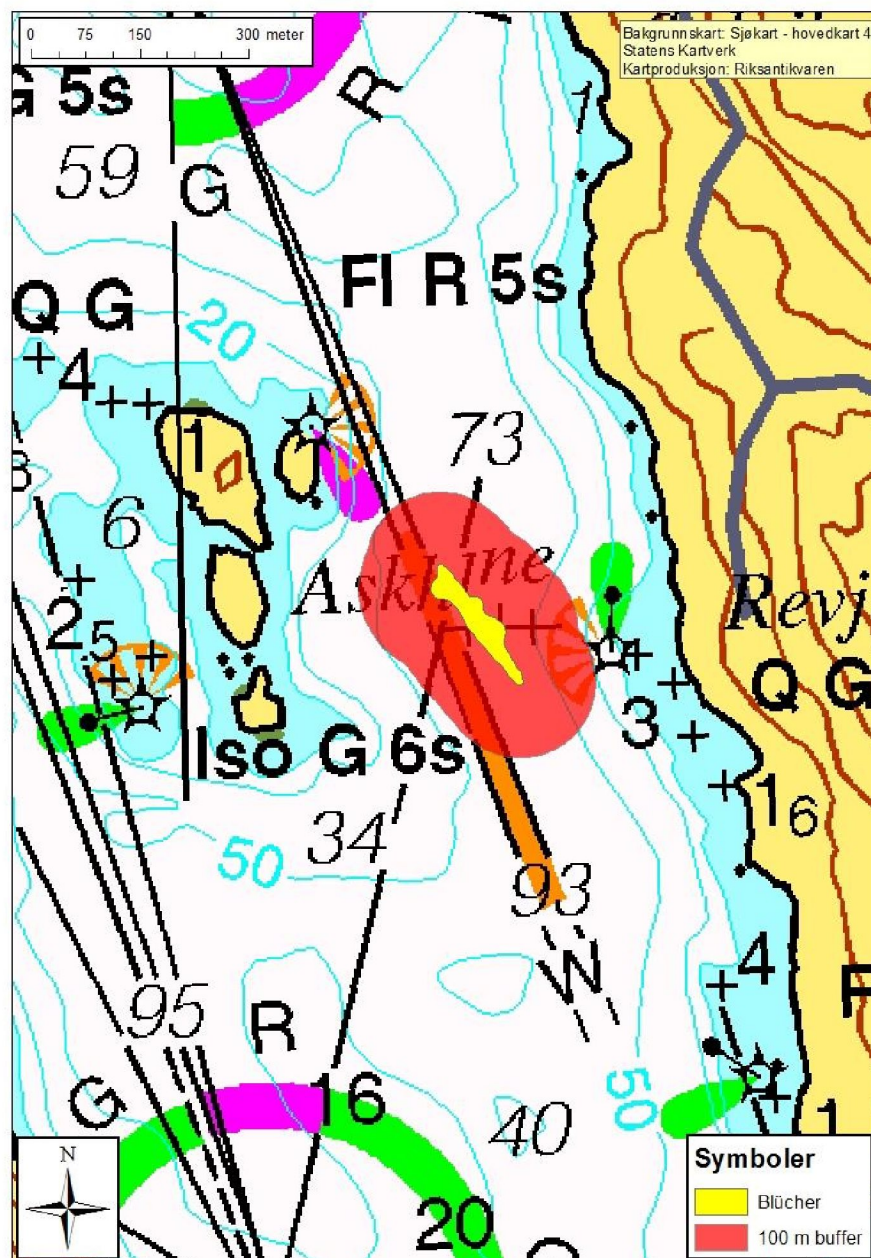
- *Skipsskroget og løse deler av dette, samt dekkdetaljer, flydeler, og utstyr til dette og lignende i tre og metall og andre materialer som sitter eller har sittet på skipet.*
- *Skipets skyts, rekognoserings- og nærforsvarsmateriell, som artilleri, luftskyts, småskyts, siktemateriell, fly med alt tilbehør, avstandsmålingsutstyr, lys og lignende samt tilbehør og ammunisjon.*
- *Skipets inventar, last og annen utrustning som for eksempel dekketøy og bestikk, maskindeler, elektrisk utrustning, navigasjonsutstyr og annet ombord. Det samme gjelder all utrustning og materiell tilhørende militært personell fra andre våpengrener om bord.*

- Levninger etter mannskap og andre som var om bord, samt deres personlige utrustning, våpen, utstyr og eiendeler (privat og militært).
- Løs utrustning i skipet knyttet til dets oppdrag og gjennomførelsen av dette, som forsyninger, dokumenter og andre gjenstander om bord knyttet til planen om angrepet på og den videre besettelsen og administrasjonen av Norge.

Omfanget av fredningen § 19

Fredningsforslaget omfatter et område på 100 meter rundt synlige vrakrester som vist på

kartet
angitt
nedенfor

Formålet med fredningen etter § 15

Formålet er å sikre og bevare restene etter krysseren *Blücher* som skipsskrog, tilbehør, last og annet som har vært om bord eller deler av slike, synlige eller liggende i bunnmassene under, i eller ved vrakområdet.

Fredningen av *Blücher*, heretter kalt kulturminnet (kulturminneloven § 15) skal bidra til å:

- Sikre at kulturhistoriske verdier som deler av skipsvraket, dets last utrustning og krigsmateriell om bord, samt mannskap og infanteri og deres utstyr og eiendeler i og ved kulturminnet ikke fjernes fra vrakområdet.
- Beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til kulturminnet og bevare det som minne etter en viktig militær hendelse i norsk historie.
- Sikre kulturminnet som krigsminne og gravmonument for de omkomne etter ilden fra de norske styrkene i Drøbaksundet 9. april 1940.
- Sikre at de omkomnes siste hvilested respekteres som grav og at gjenstander ikke fjernes.

Formålet med fredningen etter § 19

Fredningen av en hundre meter stor sone rundt restene etter kulturminnet (jf. kulturminneloven § 19) skal bidra til:

- Å sikre løse gjenstander, vrakrester og personlig utstyr som har tilhørt de som var om bord, som i dag er fysisk skilt fra krysseren som følge av den dramatiske senkningen.
- Bevare virkningen av kulturminnet fredet etter kulturminneloven § 15 der det ligger på bunnen av Oslofjorden ved Askholmene.

Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelsene er utformet for å sikre kulturminnet og området rundt i samsvar med fredningens formål. I tillegg til fredningsbestemmelsene gjelder rettigheter og plikter som fremgår av kulturminnelovens bestemmelser, §§ 15a og 19 andre og tredje ledd.

Fredningsbestemmelser av objekt fredet etter kulturminneloven § 15:

1. Det er ikke tillatt å foreta inngrep i, fjerne gjenstander eller deler av fartøyet eller annet som har vært om bord, eller på annen måte opptre på en måte som kan skade kulturminnet eller virke negativt inn på dette.

1.1 Med inngrep i kulturminnet menes:

a) Å fjerne eller demontere deler av skroget, overbygning eller deler av disse b) å demontere, skade eller fjerne gjenstander c) å skade eller fjerne inventar, personlige eiendeler, deler av last eller annet som har vært om bord.

2. Forvaltningsmyndigheten (Norsk maritimt museum) kan, etter søknad gi dispensasjon til tiltak som er nødvendig for å sikre at området ikke forurenses, eller tiltak som sikrer

vitenskapelig kildeverdi. Dette kan være for eksempel oljetømming eller annen fjerning av forurensningsfare, sprengningsfare eller berging av gjenstander som det knyttes stor vitenskapelig interesse til.

3. Følgende er ikke tillatt uten særskilt tillatelse:

Dykking innenfor fredningsområdet er ikke tillatt uten dispensasjon fra Norsk Maritimt Museum. Tillatelsen skal medbringes i forbindelse med dykking på stedet. Det er ikke tillatt å gjennomføre dykking på vraket som er i strid med gravferdslovens bestemmelser.

Fredningsbestemmelser for området fredet etter kulturminneloven § 19:

4. Det er ikke tillatt med garn- eller notfiske innenfor fredningssonen.

5. Forvaltningsmyndigheten (Norsk Maritimt Museum) kan, etter søknad gi dispensasjon til tiltak som er nødvendig for å sikre at området ikke forurenses, eller tiltak som sikrer vitenskapelig kildeverdi. Dette kan være for eksempel oljetømming eller annen fjerning av forurensningsfare, sprengningsfare eller berging av gjenstander som det knyttes stor vitenskapelig interesse til.

Kort karakteristikk av kulturminnet

Krysseren Blücher ligger med bunnen opp i Oslofjorden, ved Askholmene i Drøbaksundet. Hun ligger med baugen i bunnen på omtrent 90 meters dyp, mens hekken ligger høyere i vannet fordi akterenden av vraket (på ca. 60 meters dyp) holdes oppe av overbygningen.

Blücher var en såkalt *tung krysser* (*Schwerer Kreuzer*) av Admiral Hipper-klassen. Hun var 206 meter lang (total lengde) veide noe over 18 000 tonn i stridsvekt og var bestykket med i alt åtte 20,3 cm kanoner som hovedskyts. I tillegg hadde hun diverse luftvern, torpedobestyrking, samt tre sjøfly ombord. Blücher var relativt kraftig pansret. Kildene varierer noe når det gjelder antall mennesker om bord, men det er på det rene at det var over 1500 mann i fartøyet da hun satte kursen mot Norge.

Krysseren Blücher ble sjøsatt i 1937 og overlevert til den tyske marinen den 20. september 1939. Skipet ble tatt i bruk i aktiv tjeneste 5. april 1940 i forbindelse med det planlagte angrepet på Norge, Operasjon Weserübung. Blücher skulle lede angrepet på Oslo til tross for at hun ikke hadde gjennomført viktige øvelser for å bli kampklar. Skipet fikk infanterister om bord i Swinemünde og satte kursen mot Norge 7. april 1940.

Blücher ble senket etter kanon- og torpedobeskytning fra Oscarsborg festning og Kopåsbatteriet i Drøbak klokken 04.22 den 9. april 1940. Hun kantret og sank rundt 07.30 samme dag, omtrent tre kilometer nord for Oscarsborg festning, ved Askholmene i Drøbaksundet. Det er usikkert hvor mange som omkom, men de fleste kildene Riksantikvaren har hatt tilgang til opererer med noe over 800 mann fra hæren og marinen. Hvor mange som var innestengt i fartøyet da hun sank og som fremdeles befinner seg om bord er ikke kjent. Øyenvitneskildringer fra de overlevende vitner om at mange mennesker ikke unnslopp deler av vraket fordi de vanntette skottene som ble stengt i håp om å berge fartøyet, ikke lot seg åpne. Riksantikvaren har fått

opplyst at det ikke har blitt observert mange omkomne inne i fartøyet i de områdene dykkere har hatt tilgang til.

Senkningen av krysseren Blücher fikk avgjørende betydning for Norges videre krigsinnsats. Regjeringen og kongen kunne unnsnippe Oslo og fortsette motstanden. I tillegg kunne man fjerne den resterende gullbeholdningen fra Norges bank slik at den ikke ble tatt. Dette hadde trolig ikke vært mulig dersom Blücher hadde nådd sitt bestemmelsessted.

Eierforhold

Eierforholdet til skipsvraket er avklart jf. avtale mellom Statens Krigskaskoforening og Andreas Stoltenberg datert 7. juni 1948 og avtale mellom Andreas Stoltenberg og Christian Ringnes og Høvding skipsopphugning v/ Einar Høvding datert 29. desember 1950.

Begrunnelse for fredningen

Riksantikvaren ønsker å frede Blücher for å markere vrakets kulturhistoriske verdi og for å verne om gravfreden for de omkomne som er igjen om bord. Videre ønsker direktoratet å stoppe ytterligere fjerning av gjenstander fra vraket. Internasjonalt er det et betydelig samlemarked for militaria og artefakter fra andre verdenskrig. Gjenstander som kan knyttes til berømte hendelser eller fartøy øker verdien. Ved å frede restene etter Blücher vil all tvil omkring hva som er lov og ikke lov å fjerne fra vraket være borte.

Kulturminneloven sikrer statens eierskap til skipsfunn som er over 100 år gamle (lov om kulturminner § 14). Vrak fra andre verdenskrig har ikke noe slikt automatisk vern.

Riksantikvaren ønsker å frede Krysseren Blücher med to hovedbegrunnelser. Senkningen av Blücher fikk stor betydning for Norges fortsatte innsats i andre verdenskrig. Minnet om trefningen ved Oscarsborg er bevart på bunnen av Oslofjorden, og at restene etter Blücher må sikres mot at gjenstander tas fra vrakplassen. Videre ønsker vi å beskytte levningene etter de tyske soldater og sjømenn som har vraket som sitt siste hvilested mot utilbørlig skjemming og upassende inngrep.

Krigshandlingene i Oslofjorden 9. april 1940 og særlig senkningen av Blücher innebar at Regjering, kongen og størstedelen av Stortingsrepresentantene kunne forlate hovedstaden før den ble besatt. Videre ble ca. 48 tonn gull fra Norges banks gullbeholdning evakuert. Vraket av krysseren Blücher ligger på bunnen av Oslofjorden som et minne om disse skjebnesvangre timene i Norges nyere historie.

Krysseren Blücher som fredningsobjekt må ses i sammenheng med det allerede fredete Oscarsborg festning. Med denne fredningen bevares et «øyeblikksbilde» av kampene den 9. april 1940 til naturen bryter ned vraket naturlig. Vraket av krysseren Blücher viser med tydelighet hvor effektiv den fredete festningen var bygget, særlig med sikte på Oscarsborgs undersjøiske festningsverk, den store undervannsmuren, eller *jeteen* som fysisk tvang skipstrafikken gjennom sundet til å passere foran de store kanonene på festningen, ved å stenge det vestlige løpet. På grunn av festningens konstruksjon og på grunn av mannskapet som

bemannet skytset i april 1940, kunne den aldrende festningen med det som da var utdatert skyts, nedkjempe et av de mest moderne marinefartøyer i verden.

Vraket etter Krysseren Blücher eies Saga Shipping, som overtok rettighetene etter Høvding skipsopphugning. Saga shipping bekrefter ovenfor Riksantikvaren at det fjernes gjenstander uten firmaets samtykke, og at de anser denne virksomheten som et problem. Dykkemiljøene som dykker hyppig på Blücher er etter vårt syn ikke å anse som en trussel mot vraket. Flere av disse gruppene driver et betydelig, frivillig dokumentasjonsarbeid av vraket og dets tilstand. Riksantikvaren har fått tilgang til informasjon, bilder og video fra flere av disse dykkerne og vi har fått tilbud om det samme fra andre grupper. Den største trusselen mot vraket er dykkere som ikke dykker her ofte, gjerne fra andre land, som ikke har den samme tilnærmingen til dykking på Blücher med ønske om å bevare vraket som et komplett dykkemål og gravplass.

Det er pr. i dag et relativt begrenset antall dykkere som jevnlig besøker Blücher, men utviklingen av dykkerutstyr går fort og gjør dypere dykking enklere og sikrere enn tidligere. Riksantikvaren har i noe tid fått bekymringsmeldinger om at det fjernes gjenstander fra vraket. Follo tingrett frifant den 16.2.2016 en dykker for brudd på straffelovens (1902) § 257. Follo tingrett påpeker følgende i sin domslutning:

«Retten finner avslutningsvis grunn til å nevne at tiltaltes handlemåte i dag ville vært forbudt etter kulturminneloven etter at restene etter krysseren Blücher ble midlertidig fredet av Riksantikvaren den 18. desember 2014».

De fleste merknadene som kom inn før høringsfristen gikk ut påpekte at en meldeplikt ville være en lite hensiktsmessig ordning. Videre ønsker eier at det bør føres tettere kontroll med dykkingen på vraket. Politiet har tidligere kommunisert ovenfor Riksantikvaren at oppsyn med aktiviteten på det fredete kulturminnet ikke lar seg gjøre uten en form for søknadsprosess. Riksantikvaren har derfor gått tilbake til den opprinnelige ordningen med krav om tillatelse for dykking på stedet. Klima- og Miljødepartementet delegerte den 1.3.2016 myndighet etter kulturminneloven § 15a og § 19 tredje ledd for skipsvraket etter Blücher til Norsk Maritimt Museum.

Når det gjelder skipsvraket som krigsgrav eller våt grav, har eksisterende lovverk noen begrensninger. I gravferdsloven har man ikke hjemmel for å frede hele vraket som krigsgrav, ei heller å oppfatte hele vraket som en sluttet våt grav. Ved å frede vraket ønsker vi å sette fokus på at det omkom et stort antall mennesker om bord i skipet. En fredning fjerner eventuelle gråsoner når det gjelder fjerning av gjenstander, tyveri og evt. plyndring om bord i vraket. Med den foreslåtte fredningen er det ikke lov å fjerne gjenstander fra fartøyet. Samtidig åpnes det for at det kan søkes om dispensasjon til inngrep i det fredete kulturminnet dersom det er fare for forurensning, eller for å heve gjenstander som kan ha stor vitenskapelig interesse for samfunnet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Ved offentlig myndighetsutøvelse som berører naturmangfoldet skal prinsippene i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 8-12 legges til grunn, jf. lovens § 7.

Riksantikvaren har gjort søk i Artsdatabankens *Artskart* og Miljødirektoratets *Naturbase* for å fremskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlaget.

Innenfor det fredete området på sjøbunnen er det ingen registrerte sårbare eller truede arter. Det er heller ikke registrert andre spesielt verneverdige naturtyper eller naturområder.

Riksantikvaren finner derfor at fredningen ikke vil påvirke naturmangfoldet i negativ retning. En fredning innebærer i så høy grad som mulig en status quo-situasjon på fjordbunnen rundt Blücher, og vedtaket vil således ikke være i strid med føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9.

Riksantikvarens myndighet

Riksantikvaren har myndighet til å fatte fredningsvedtak. Denne myndigheten er delegert fra Klima- og miljødepartementet. Dette fremgår av kulturminneloven §§ 15 og 19, jf. § 22 og forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven av 9. februar 1979 § 12 nr.1.

Redegjørelse for saksgang og innkomne merknader

Vedtaket om midlertidig fredning og melding om oppstart av permanent fredningssak ble meddelt eier Saga shipping den 18.12.2014. Det kom inn en kommentar fra Espen Braathen 15. januar 2015.

«Bruk av § 15 i fredning av skipsvrak er ikke mulig. Med fredningen ønsker Riksantikvaren å frede vraket som et gravminne. Dette er ikke mulig.»

Riksantikvaren ønsker ikke primært å frede vraket av Blücher som et gravminne, men også som et viktig krigsminne og minne etter det viktige slaget som fant sted her i april 1940. Bruken av § 15 er berettiget. Kommentaren ble tatt til orientering.

Riksantikvaren fikk noen henvendelser fra dykkemiljøet om dykkerforbudet som ble innført i forbindelse med den midlertidige fredningen. Vi inviterte de største utdanningsinstitusjonene for sportsdykkere og tekniske dykkere til et møte som ble gjennomført hos Riksantikvaren den 12. mars 2015. Representanter fra Norges Dykkeforbund, PADI Norge, IANTD og GUE deltok på dette møtet. Formålet med møtet var å redegjøre for fredningsvedtaket og dets følger, samt invitere til å komme med innspill i fredningsprosessen. De fleste av deltagerne kom med innspill til fredningsforslaget.

Offentlig ettersyn av forslag om fredning

I samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 2 ble fredningsforslaget lagt ut til offentlig ettersyn på Riksantikvarens hjemmesider. Forslaget ble sendt eier Saga shipping AS, Akershus fylkeskommune, Follo politidistrikt, Forsvarsbygg, Frogn kommune, Fylkesmannen i Oslo og

Akershus, Global Underwater Explorers, IANTD, Krigsgravtjenesten, Kystvakten, Kystverket sørøst, Miljødirektoratet, Norges Dykkeforbund, PADI Norge, Statens naturoppsyn, Forsvarsdepartementet og Klima- og miljødepartementet i brev datert 16.11.2015. Samtidig ble det kunngjort i avisene Aftenposten og Akershus Amtstidende og Norsk lysningsblad at fredningsforslaget var lagt ut til offentlig ettersyn på Riksantikvarens hjemmeside.

Høringsfristen var satt til 8. januar 2015.

Klima- og miljødepartementet fattet den 1.3.2016 vedtak om delegering av myndighet for skipsvraket Blücher. Myndigheten overføres fra Akershus fylkeskommune til Norsk Maritimt Museum som nå har ansvaret for den videre forvaltningen av fredningsobjektet fra denne dato.

Riksantikvaren gjennomførte et møte med vrakets eier Saga shipping AS ved Dag Ammerud den 27. januar 2016. Saga shipping mener at det er et stort problem at det hentes opp gjenstander fra vraket. Videre ønsker eier et forvaltningsregime som kontrollerer aktiviteten på vraket, der særlig formål med dykkingen klargjøres. Eier ønsker å bli holdt orientert om dispensasjonssøknader og kommunikasjon som omhandler vraket.

Riksantikvaren så i utgangspunktet for seg en form for egenmelding for dykking på stedet. Vi har i vårt vedtak gått bort fra dette etter ønske fra eier. Eier har gitt uttrykk for at man ønsker å holdes orientert om aktivitet på vraket som kopimottaker av kommunikasjon mellom søkere og Norsk Maritimt Museum.

Merknad fra Det kongelige Kulturdepartementet datert 2.12.2016-

«Kulturdepartementet ser positivt på forslagens formål om å bidra til at de omkomnes siste hvilested respekteres som grav. Riksantikvarens forslag innebærer at de aktuelle krigsgravene i eller ved Blücher omfattes av både Gravferdsloven og Kulturminneloven. Det kan ikke være tillatt å foreta dykking på stedet som er i strid med gravferdslovens bestemmelser. Kulturdepartementet ber Riksantikvaren vurdere å formulere dette uttrykkelig i fredningsbestemmelsen.»

Riksantikvaren tar departementets merknader til etterretning, og vi har inkludert en formulering om dykking på stedet som ikke bryter med gravferdsloven i tråd med departementets innspill.

Merknad fra Trond Skaare datert 22.12.2015-

«Erfaringene fra søknader om dykking i forbindelse med den midlertidige fredningen av Blücher har vist at Akershus Fylkeskommune ved enkelte tilfeller har stilt operative krav som kan gå ut over sikkerheten. Videre har forslaget om meldeplikt av dykking svakheter fordi værforhold og deltakere kan endre seg mens fylkeskommunen er stengt. Videre vil dykkere som ønsker å fjerne gjenstander fra vraket ikke melde fra om dykking på stedet. Meldeplikten blir dermed en unødvendig ordning og bør tas ut av forslaget. Forbud mot å fjerne gjenstander og gjøre inngrep er tilstrekkelig.»

Norsk Maritimt Museum har overtatt det videre forvaltningsansvaret for krysseren Blücher. Museet har lang erfaring med operasjoner knyttet til dykking og kan håndtere slike spørsmål

på en god måte. Vi har gått bort fra forslaget om meldeplikt for dykking på vraket og innfører bestemmelse om dykking med forhåndstillatelse etter høringsinnspill, innspill fra eier og fra Politiet.

Merknad fra Akershus fylkeskommune datert 7.1.2016-

«Det er viktig at vraket av krysseren Blücher fredes og fylkeskommunen støtter dette. Riksantikvaren har i sitt høringsbrev lagt opp til at Akershus fylkeskommune skal være forvaltningsmyndighet.

Fylkeskommunen anser det som mer hensiktsmessig at Norsk maritimt museum overtar denne rollen siden de fra før forvalter skipsfunn under vann.

Videre har fylkeskommunen forslag om at det bør innarbeides en bestemmelse som kan avverge eventuelle uønskede dykk, en bestemmelse som forbyr flytting eller berøring av gjenstander og forbud mot å ta seg inn i vraket, frist for melding av dykk i forkant, samt en fredningsbestemmelse som gir mulighet til å utarbeide nærmere saksbehandlingsrutiner i samarbeid med Norsk maritimt museum. »

Riksantikvaren viser til Klima- og Miljødepartementets delegering av myndighet for dette fredningsobjektet av 1.3.2016. Norsk Maritimt Museum er nå rette myndighet for videre forvaltning av Blücher. Dette innebærer også at ytterligere samarbeid om saksbehandlingsrutiner for den videre forvaltningen, etter vårt syn ikke er nødvendig. Ved å innføre krav om tillatelse til dykking i fredningsområdet håndteres også fylkeskommunens merknader om frist for melding i forkant, samt avverging av uønsket dykking på stedet. Når det gjelder nærmere bestemmelser om hva som er lov og ikke lov å foreta seg i og ved vraket, mener vi at det er tilfredsstillende håndtert i fredningsbestemmelsene slik de foreligger.

Merknad fra Norges Dykkeforbund datert 7.1.2016-

«Forbundet er positivt til fredningen av krysseren Blücher, som vil medføre at dykkere i fremtiden vil kunne oppleve et intakt vrak. Forbundet mener at et større område sørover fra vrakplassen burde vært omfattet av fredningen fordi gjenstander fra vraket kan ha falt overbord før skipet sank. Videre legger man til grunn at anvisning for hvordan meldeplikt foreslått i høringsbrevet skal håndteres utarbeides. Når det gjelder håndtering av innlevert informasjon om gjennomførte dykk på stedet forutsetter Norges dykkeforbund at hvor lange slike logger skal oppbevares avklares med Datatilsynet»

Riksantikvaren mener at området som omfattes av fredningen er tilstrekkelig til å sikre de viktigste restene etter krysseren Blücher. Vi ønsker derfor ikke å utvide området ytterligere. Når det gjelder spørsmålet om lagring av loggbok- eller annen personlig informasjon og forholdet til Datatilsynet, mener vi det er håndtert ved at man ikke lenger ønsker å åpne for dykking uten forhåndstillatelse.

Merknad fra Espen Braathen datert 8.1.2016-

«Det er tvil om de juridiske eierforholdene av vraket fordi det ikke var en del av den såkalte «Globalkontrakten» og fordi Dag Ammerud i Saga shipping ikke har brukt noen andre argumenter for eierskap. Vraket har ikke status som gravplass etter gravferdsloven. Alle rester etter omkomne er borte, derfor er det ikke lenger en gravplass. Regulering av dykking i området bryter mot sedvane når det gjelder vrakdykking i Norge. Ingen andre steder foreligger det slike forbud. De foreslåtte rutiner for dykking på vraket er byråkratiske og vil ikke hindre ulovligheter.»

Eierforholdet til skipsvraket er avklart jf. avtale mellom Statens Krigskaskoforening og Andreas Stoltenberg datert 7. juni 1948 og avtale mellom Andreas Stoltenberg og Christian Ringnes og Høvding skipsopphugning v/ Einar Høvding datert 29. desember 1950.

Riksantikvaren forvalter ikke gravferdsloven. Men direktoratet ser det slik at gravferdsloven ikke gir hjemmel til å frede hele vraket som krigsgrav, ei heller å oppfatte hele vraket som en sluttet våt grav.

Riksantikvaren har fredet restene etter krysseren Blücher med hjemmel i kulturminneloven i § 15 jf. § 4 første ledd bokstav j som gir direktoratet myndighet til å vedtaksfrede «gravminner av ethvert slag, enkeltvis eller samlede felt» med kulturhistorisk verdi. Skipsvraket har kulturhistorisk verdi som anlegg og som gravminne. Ved å frede vraket ønsker vi også å sette fokus på det store antall mennesker som døde da skipet gikk ned. For direktoratet er det viktig at det utvises respekt for de omkomne som er igjen om bord. Fredningen er ikke i strid med de etterlattes rettigheter etter gravferdsloven, eller de internasjonale forpliktelsene som Norge har påtatt seg gjennom Genèvekonvensjonen. Riksantikvaren har utover dette ikke tatt stilling til hvilket rettsvern de omkomne har etter gravferdsloven, men fredningen vil ikke være til hinder for at etterlatte kan få samtykke til at eventuelle påviste levninger kan tas ut av vraket for å sikres en i annen grav, i tråd med nevnte internasjonale konvensjon.

Internasjonalt er det et betydelig samlemarked for militære gjenstander fra andre verdenskrig. Gjenstander som kan knyttes til berømte hendelser eller fartøy øker verdien. Ved å frede restene etter Blücher vil all tvil omkring hva som er tillatt og ikke tillatt å fjerne fra vraket bortfalle.

Riksantikvaren fikk før vedtaket om midlertidig fredning ble fattet flere bekymringsmeldinger om at det ble fjernet gjenstander fra vraket. Det midlertidige fredningsvedtaket regulerer nå dette, og vi har et godt samarbeid med lokale politimyndigheter om håndheving ved lovbrudd.

Dykkermiljøene som hyppig foretar dykking på- og ved Blücher, utgjør etter vårt syn ikke en trussel mot vraket. Flere av disse gruppene driver et positivt og frivillig dokumentasjonsarbeid av vraket og dets tilstand, for å sikre det videre. Riksantikvaren har fått informasjon, bilder og video fra flere av disse dykkerne, og vi har fått tilbud om det samme fra andre grupper. Etter direktoratets oppfatning representeres den største trusselen mot vraket dykkere som ikke ofte foretar dykk på vraket, gjerne fra andre land, som ikke har den samme tilnærmingen til bevaring av Blücher som kulturminne og som primært er ute etter å finne gjenstander å ta med seg hjem.

Det er hevdet at det ikke foreligger dykkeforbud på vrak andre steder i Norge. Pr. i dag foreligger det dykkeforbud på to andre lokaliteter, en i Vest-Agder og en i Hordaland. Riksantikvaren har endret vårt forslag om meldeplikt til at det må innhentes tillatelse på forhånd. Dette etter ønske fra eier, samt for å sikre at politi, oppsynsmyndigheter og Norsk Maritimt Museum lettere kan ha kontroll på aktiviteten.

Merknad fra IANTD Nordic datert 8.1.2016-

«Det bør ikke legges unødvendige restriksjoner på dykkeres muligheter til å dykke på vrak. Det er ikke belegg for å si at det foregår «vrakplyndring», eller at dykkingen ikke er respektfull overfor de som omkom under forliset. IANTDs prinsipielle holdning er at dagens regelverk er tilstrekkelig. Dersom vraket fredes er det tilstrekkelig at de samme begrensninger som for vrak eldre enn 100 år gjøres gjeldende. IANTD ønsker ikke dykkeforbud på vraket, men mener at en meldeplikt er lite inngripende selv om meldeplikt som tiltak er lite hensiktsmessig for å håndheve et fredningsvedtak.»

Riksantikvaren har fått flere meldinger om at gjenstander forsvinner fra vraket og at gjenstander har forsvunnet gjennom tid. Videre har eier klart uttalt at plyndring av vraket er et problem. Vi mener at det er belegg for å si at det har foregått vrakplyndring fra lokaliteten. Riksantikvarens holdning er at dagens regelverk ikke er tilstrekkelig for å sikre at vraket ikke plyndres og vi har derfor startet fredningssaken. Vi mener at vraket av Blücher er så symbolsk viktig i norsk nyere historie at et noe strengere regime for ferdsel på vraket kan forsvares. Vi har derfor foreslått at man må ha dispensasjon fra Norsk Maritimt Museum for å dykke på vraket.

Merknad fra Norsk maritimt museum datert 8.1.2016-

«Norsk maritimt museum stiller seg bak fredningsforslaget, men ønsker at ansvaret for å forvalte fredningsbestemmelsene delegeres fra Akershus fylkeskommune til museet. Videre er det uklart for museet om allerede fjernede gjenstander fra vraket omfattes av fredningsvedtaket.»

Myndigheten til å forvalte fredningen av Blücher er delegert til museet i brev av 1.3.2016 fra Klima- og Miljødepartementet. Riksantikvaren mener ikke at fredningen skal ha tilbakevirkende kraft. Gjenstander som allerede er fjernet fra vraket uten tillatelse fra eier før den midlertidige fredningen trådet i kraft, vil måtte vurderes som en eventuell sak for politiet.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til overordnet forvaltningsmyndighet, jf. forvaltningsloven § 28. En eventuell klage sendes til Riksantikvaren innen tre uker fra fredningsvedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29. Hvis Riksantikvaren ikke tar klagen til følge sendes den videre til Klima- og miljødepartementet som avgjør saken med endelig virkning.

Et endelig fredningsvedtak vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5.

Vennlig hilsen

Hanna Kosonen Geiran(e.f.)
Avdelingsdirektør

Isa Trøim
Seksjonssjef

Brevet er elektronisk godkjent

Kopi til: Dag W. Ammerud, Saga shipping As, Lyngrabben 4, 3292 STAVERN/ Akershus fylkeskommune, Postboks 1200 Sentrum, 0107 OSLO/ Norsk Maritimt Museum, Bygdøynesveien 37, 0286 OSLO